

HØRINGSVERSJON

Vilkår - tilbud, aksept, rapportering og avregning i sekundærreservemarkedet til Statnett

Versjon gjeldende fra 01.07.2021

Innhold

Innhold	1
Sammendrag	2
Dokument / endringslogg.....	3
Ordliste	4
1. Formål og virkeområde.....	5
2. Annen styrende dokumentasjon	5
3. Informasjon	5
4. Kriterier for deltakelse.....	5
5. Produkter	5
6. Budgivning	5
6.1 Budinvitasjon og frister	5
6.2 Budgivning	6
6.3 Budområde	6
6.4 Utforming av bud	6
6.5 Endring av leveransepunkt	6
7. Aksept av tilbud – Fastsettelse av pris	7
7.1 Prinsipper for akseptering av bud.....	7
7.2 Aktivering	7
7.3 Prissetting	7
7.4 Informasjon om priser og volum	7
8. Rapportering og avregning	7
8.1 Rapportering	7
8.2 Avregning.....	7
8.3 Vilkår og rutiner for betaling.....	7
9. Konsekvenser ved manglende leveranse av akseptert volum	8
10. Konsekvenser ved manglende oppfyllelse av forpliktelse	8
11. Konfidensialitet	8
12. Force majeure.....	8
13. Tvisteløsning.....	8
14. Informasjonsplikt.....	9
15. Endringer i vilkårene	9

Sammendrag

Dette dokument har til hensikt å beskrive gjeldende markedsvilkår for leveranse av sekundærreserve, aFRR (Frequency Restoration Reserves Automatic), i det norske kraftsystemet. Herunder tilbud, aksept, rapportering og avregning.

Dokument / endringslogg

Version	Revision	Author	Date
0	Initial draft SN	BAH/EB	06-11-2010
1	External version	DW/EB	21-10-2011
2	External version – final draft	DW/BAH/KB	09-12-2011
3	External version for procurement	DW/BAH	09-12-2011
4	External version – for implementation	BAH/KB/ML	04-07-2012
5	External version – first revision –hearing	BAH/IR/EL	18-09-2014
6	External version – first revision – official	BAH/IR/EL	07-10-2014
7	External version – second revision - hearing	MMØ/IR	29-06-2018
8	External version – second revision - official	MMØ	17.10.2018
9	External version – third revision – official	EL	19.06.2019
10	Høringsversjon – oppdatering retningslinjer	LS	01.12.2020

Ordliste

Begrep	Forklaring
Leverandør	Markedsaktør med reguleringsressurser som tilbys TSO i balansemarkedene.
Balanseansvarlig	Markedsaktør som er finansielt ansvarlig for sin egen og/eller en annen aktørs ubalanse.
Balanseregulering	Bruk av fleksible ressurser (reguleringsobjekt) til å redusere ubalansen i et eller flere budområder.
Reguleringsobjekt	Et reguleringsobjekt defineres som et volum produksjon eller forbruk og som har fleksibilitet til å reguleres opp og/eller ned. Det er mulig å samle reguleringsobjekter i stasjonsgrupper.
Budområde	Et geografisk avgrenset område, innad hvor markedsaktører kan handle energi uten allokering av handelskapasitet. Et definert geografisk område som angir budets lokasjon.
Budkvantum/effektkvantum	Angir budets leveranse/anskaffet reservekapasitet i effekt [MW].
Volum/reservevolum	Angir levert/anskaffet/avregnet reserve i energi [MWh].
Varighet	Med varighet menes minimum antall timer som reserven kan aktiveres sammenhengende i regulerkraftmarkedet [h].
Hviletid	Hviletid menes maksimalt antall timer som reserven ikke kan aktiveres på nytt etter en aktivering i regulerkraftmarkedet [h].
Flaskehals	Situasjon som oppstår når utvekslingsbehovet i nettet overstiger overføringsgrensen. En flaskehals indikerer at overføringskapasiteten på en eller flere linjer/kabler er fullt utnyttet.
FiftyWeb	FiftyWeb er Statnetts applikasjon for aktører som skal sende inn systemdata og produksjonsplaner, og anmelde bud i reservemarkeder.
Ediel	Ediel er etablert som standard for EDI i elektrisitetsbransjen. Ediel tar i bruk et utdrag av EDIFACT-meldinger hvor aktuelle meldingstyper er blitt tilpasset kraftmarkedet. Ediel baserer seg fullt ut på den internasjonalt etablerte EDIFACT-standard.
EDIFACT	EDIFACT står for "Electronic Data Interchange For Administration, Commerce and Transport", og er en standard som eies av FN (United Nations). EDIFACT består av et sett av internasjonale standarder, kataloger og retningslinjer for elektronisk utveksling av strukturerte data.

1. Formål og virkeområde

Disse vilkårene gjelder ved tilbud, aksept og rapportering av sekundærreserve.

Vilkårene er bindende for leverandør av sekundærreserve (videre omtalt i dokumentet som "leverandør") og Statnett fra og med ~~01.07.2021~~ ~~05.03.2019~~ og erstatter vilkår fra ~~05.03.2019~~ ~~08.10.2016~~.

2. Annen styrende dokumentasjon

Tilbud, aksept og rapportering av sekundærreserve skal utføres i henhold til dette dokument. Forhold som ikke er beskrevet eksplisitt i disse vilkår skal følge forskrift om systemansvaret i kraftsystemet (fos). ~~og Vilkår for regulerkraftmarkedet.~~

3. Informasjon

Gjeldende versjon av disse vilkår for sekundærreservemarkedet og annen informasjon om Statnetts kjøp og bruk av sekundærreserver finnes på www.statnett.no.

4. Kriterier for deltakelse

Leverandører som skal delta i ukemarkedet for sekundærreserve skal være godkjent i henhold til Prosedyre for godkjenning av sekundærreserve, *Appendix 3: Approval Process*, og de gjeldende tekniske spesifikasjoner, *Appendix 1: Technical Product Specification*, og, *Appendix 2: Technical AGC Interface Specification*. Leverandørene dekker egne kostnader i forbindelse med kvalifisering.

Leverandører må ha inngått en egen balanseavtale med Statnett for å kunne delta i markedet.

5. Produkter

Sekundærreserve, aFRR (Automatic Frequency Restoration Reserves) ~~benyttes av systemansvarlig-er~~ ~~et virkemiddel~~ for å holde frekvensen innenfor normalbåndet (49,9-50,1 Hz) og vil frigjøre primærreserver.

Sekundærreservemarkedet omfatter reservert kapasitet og aktivert energi. Statnett kjøper reservekapasitet for sekundærreserve gjennom ukentlige auksjoner. Reservekapasitet blir kjøpt separat for opp- og nedregulering. Produktets tekniske spesifikasjoner er beskrevet i Appendix 1.

Sekundærreserve blir automatisk aktivert av LFC¹-funksjonen hos Statnett.

Kontraktperiodene er delt i tidsavsnitt. Tidsavsnittene blir angitt senest to uker før anvendelse via landssentralen sin meldingstjeneste. Den avtalte kapasitetsforpliktelsen gjelder for hele perioden.

6. Budgivning

6.1 Budinvtasjon og frister

Sekundærreserven kjøpes inn i en ukentlig auksjon før primærreserven. Følgende tidspunkter gjelder normalt for dette:

Mandag ca. kl. 11: Statnett sender ut markedsdefinisjon til godkjente leverandører.

Torsdag kl. 10:00: Frist for å by inn sekundærreservekapasitet. Budfristen gjelder for alle tidsavsnitt i perioden f.o.m. lørdag i inneværende uke t.o.m. fredag i kommende uke.

I uker med helligdager kan andre budfrister gjelde. Dette vil Statnett forvarsle via landssentralens meldingstjeneste.

Bud kan endres eller trekkes fram til budfristens utløp. Etter dette tidspunkt kan bud ikke endres eller trekkes.

---

¹ Load frequency control

6.2 Budgivning

Leverandøren skal sende inn bud på kapasitet for sekundærreserve til Statnett på standardisert EDIFACT-format av typen QUOTES i henhold til bruker og implementasjonsguide på Edielportalen², eller via FiftyWeb.

6.3 Budområde

Budområdene i markedet for sekundærreserve følger til enhver tid gjeldende **elspotbudområder**.

6.4 Utforming av bud

Innkjøp av reservekapasitet skjer på landsbasis. Leverandøren skal angi hvilken stasjonsgruppe budet er knyttet til. Det er bare godkjente stasjonsgrupper i henhold til **punktkap. 4 Kriterier for deltakelse** som kan benyttes i forbindelse med budgivning av kapasitet.

Budene skal blant annet inneholde følgende informasjon:

Leverandør:	Identifikasjonsnummer (GLN)
Leveransepunkt:	Ifølge avtale om leveranse i sekundærreservemarkedet.
Kontraksperiode:	Et bud gjelder for en periode (uke).
Produkt:	Markedssegment, tidsavsnitt som publiseres i henhold til punktkap 35, Produkter
	Reguleringsretning: kun opp/ kun ned
Budkvantum [MW]:	Minste budstørrelse: 5 MW
	Største budstørrelse: 35 MW
	Budkvantumet skal være delelig på 5. Det er mulig å tilby flere bud fra samme stasjonsgruppe.
Pris [NOK/MW/time]:	Prisen angis som pris per MW reserve per time i kontraksperioden.
Budområde:	Budområdene i markedet for sekundærreserve følger til enhver tid gjeldende elspotbudområder .

Leverandøren skal på Statnetts forespørsel dokumentere sin beregning av tilbudt pris. Når prissettingen i markedet ikke er samfunnsøkonomisk effektiv kan Statnett suspendere bud.

Bud skal være uten forbehold og i henhold til vedlagt budmal³. Budene skal også være uten koplinger til bud i andre marked, dvs. tilbudt reservekapasitet for sekundærreserve kan ikke inngå i andre forpliktelser. Tilgjengelig volum for sekundærreserver må sees i sammenheng med de andre leveransene fra stasjonsgruppen, se Statnetts **retningslinjer for praktisering av fos § 8b, Planlegging av effektregulering** ~~Anmelding, planlegging av produksjon og effektregulering~~.

6.5 Endring av leveransepunkt

Leverandøren kan kontakte Statnetts landssentral ved eventuelle spørsmål om å endre stasjonsgruppen budet er knyttet til dersom endringen skjer innenfor samme budområde. Det forutsettes at systemdata kan oppdateres i tide i henhold til gjeldende oppdateringsfrister for Produksjonsplan og systemdata. Statnett forbeholder seg retten til å avslå henvendelser dersom endringen medfører fare for driftssikkerheten.

² Bruker og implementasjonsguide finnes på: <http://www.ediel.no/Info/bruker-og-implementasjonsguider>

³ Appendix 1: Technical Product Specification For delivery of Frequency Restoration Reserves to Statnett, Statnett.no

7. Aksept av tilbud – Fastsettelse av pris

7.1 Prinsipper for akseptering av bud

Statnett fastsetter hvilke bud som aksepteres. Primært kriterium for aksept er laveste innkjøpskostnad for totalt innkjøp av sekundærreservekapasitet.

Lokale nettforhold og andre hensyn kan medføre at det inngås kontrakter til høyere priser enn marginalpris, der oppgjør skjer til tilbudt pris ("pay-as-bid").

Budene aksepteres i sin helhet. Deler av et budkvantum [MW] aksepteres ikke.

Bud i andre nordiske land kan bli benyttet på lik linje med norske bud, og Statnett kan gjøre norsk sekundærreserve tilgjengelig for utveksling i det nordiske synkronsystemet.

7.2 Aktivering

Sekundærreserven blir automatisk aktivert av Statnetts LFC-funksjon basert på målt frekvens.

7.3 Prissetting

Alle aksepterte bud av samme produkt vil normalt få samme pris pr. MW i samme budområde, fastsatt av høyeste aksepterte budpris (marginalpris). Bud akseptert på grunn av lokale nettforhold eller andre hensyn betales etter tilbudt pris ("pay-as-bid").

Det aktiverte energivolumet sekundærreserve prises til regulerkraftpris i reguleringens retning. Med andre ord vil aktiverte aFRR-volum *opp* prises til *regulerkraftpris opp*, mens aktiverte aFRR-volum *ned* prises til *regulerkraftpris ned*. [Se vilkår for regulerkraftmarkedet for regler for prissetting av regulerkraft.](#)

7.4 Informasjon om priser og volum

Statnett kunngjør den enkelte leverandør sitt auksjonsresultat elektronisk via EDIFACT melding til hver budgiver innen torsdag kl.13.00. Resultat av ukentlige innkjøp, marginalpris (NOK/MW/h) og reservekapasitet (MW), kunngjøres også på Statnetts internettside.

8. Rapportering og avregning

8.1 Rapportering

Hver leverandør av sekundærreserve skal rapportere inn sine produksjonsplaner og systemdata i henhold til den kapasiteten de har fått tilslag på i sekundærreservemarkedet.

8.2 Avregning

Den aktiverte sekundærreserven per stasjonsgruppe estimeres av Statnett. Den estimerte leveransen [MWh] og tilhørende pris [NOK/MW/h] rapporteres daglig til leverandørene. Informasjonen sendes som en UTILTS4-melding og sendes normalt hver natt for foregående døgn.

Den aktiverte sekundærreserven tas hensyn til ved beregning av produksjonsubalansen. Den estimerte leveransen fra aktivert sekundærreserve trekkes ut av ubalansen og gjøres opp etter egne regler.

[For kapasitetsmarkedet så sendes det ut fra Fifty hver mandag en avregningsrapport \(edi - avviksrapport\) for foregående uke. Avregningsgrunnlag legges ut på FiftyWeb på hver leverandørs portal.](#)

8.3 Vilkår og rutiner for betaling

Fakturering/kreditering av estimert levert sekundærreserve inkluderes i ~~det ukentlige~~ oppgjøret fra ~~den nordiske~~ balanseavregningen (eSett), ~~som normalt ferdigstilles torsdag for foregående uke.~~ Faktura/kreditnota sendes i ~~tråd med gjeldende regler i eSett som et pdf-dokument på e-post.~~

Fakturering/kreditering av kapasitetsmarkedet skjer normalt 4 arbeidsdager etter ukeslutt. Det er 14 dagers forfall på kredittfakturaene.

9. Konsekvenser ved manglende leveranse av akseptert volum

Dersom leverandøren ved aktivering ikke kan tilby akseptert volum, og årsaken til dette er at akseptert volum ikke er tilgjengelig fordi det er tilbudt/benyttet i andre markeder, kan Statnett ekskludere leverandøren fra sekundærreservemarkedet. Statnett kan kreve tilbakebetalt oppgjøret for perioden.

Dersom leverandøren ved aktivering ikke kan levere akseptert volum, og årsaken til dette er at volumet ikke er tilgjengelig på grunn av forhold utenfor leverandørens kontroll, reguleres dette på følgende måte:

1. Dersom Statnett ikke har fått skriftlig beskjed om at akseptert volum er utilgjengelig, kan Statnett avkorte godtgjørelsen for de timer volumet er utilgjengelig.
2. Dersom Statnett, etter forespørsel fra leverandøren, har samtykket i å flytte leveransepunkt, kan leverandøren flytte leveransepunkt. Flytting av leveransepunkt krever også at systemdatamelding med endringen er mottatt av Statnett senest 45 minutter før timeskift som endringen gjelder fra. Dersom leveransepunkt ikke kan flyttes, kan Statnett avkorte godtgjørelsen for de timer volumet er utilgjengelig.
3. Dersom leverandøren ved aktivering ikke kan tilby akseptert volum, og årsaken til dette er at volumet ikke er tilgjengelig på grunn av forhold innenfor leverandørens kontroll, kan Statnett avkorte godtgjørelsen for de timer volumet er utilgjengelig.
4. Dersom leverandøren ved gjentatte anledninger unnlater å informere om at akseptert volum er utilgjengelig eller ikke kan tilby akseptert volum på grunn av forhold innenfor leverandørens kontroll, kan Statnett ekskludere leverandøren fra sekundærreservemarkedet.

Statnett har rett til å utarbeide og offentliggjøre oversikt over utilgjengelig volum, og hvem som har dette.

10. Konsekvenser ved manglende oppfyllelse av forpliktelse

Dersom leverandøren ved gjentatte anledninger unnlater å oppfylle sin forpliktelse som forutsatt i disse vilkår, og dette skyldes forhold innenfor leverandørens kontroll, kan Statnett ekskludere leverandøren fra deltakelse i aFRR-markedet.

11. Konfidensialitet

Statnett forplikter seg til å holde inngitte tilbud konfidensielle, med mindre offentlig regelverk eller pålegg krever at disse skal offentliggjøres. Statnett er underlagt offentleglova.

12. Force majeure

Leverandør og Statnett er begge fri for ethvert ansvar for manglende oppfyllelse av disse vilkårene som skyldes krig, streik, lockout og offentlige pålegg, eller andre årsaker som ligger utenfor partenes kontroll. Dersom en av partene, på grunn av en force majeure situasjon som definert ovenfor, ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser etter vilkårene, skal partenes gjensidige forpliktelser etter vilkårene være suspendert så lenge situasjonen vedvarer.

Dersom en av partene påføres utgifter som skyldes at den annen part har force majeure, har vedkommende ikke krav på å få erstattet utgiftene.

13. Tvisteløsning

Dersom det oppstår en tvist mellom leverandør og Statnett, skal denne så vidt mulig søkes løst gjennom forhandlinger. Dersom dette ikke fører frem, kan hver av partene bringe saken inn for domstolene. Oslo tingrett vedtas som verneting, jfr. tvisteloven § 4-6.

14. Informasjonsplikt

Leverandørene er pliktig å informere Statnett umiddelbart om alle forhold som har betydning for deres leveranse av sekundærreserve.

15. ~~Endringer i vilkårene~~

~~Dersom Statnett ønsker å foreta endringer i vilkårene, skal endringsforslaget sendes på høring for innspill med fire ukers frist. Statnett kan deretter ensidig foreta endringer i vilkårene.~~

~~Dersom en interessent ønsker å foreta endringer i vilkårene, skal forslag til endringer fremstilles skriftlig for Statnett. Statnett skal undergi forslagene en god og rask vurdering. Statnetts endelige vurdering av forslaget skal begrunnes skriftlig. (Reguleres av fos § 28a)~~